

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ และเนื้อหาสาระตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545

3. การประกันคุณภาพการศึกษา
4. ระบบการเรียนรู้
  - 4.1 ปัจจัยความสำเร็จของระบบการเรียนรู้
  - 4.2 การปฏิบัติงานตามกระบวนการมาตรฐานระบบการเรียนรู้
  - 4.3 การประเมินทบทวนระบบ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม

สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 7 แห่ง จัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 4 แห่ง และโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง ในปีการศึกษา 2548 มีอัตราครุรวมทั้งสิ้น 168 อัตรา นักเรียนจำนวน 3,520 คน การบริหารงานขึ้นตรงต่อ กองการศึกษา สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้รับเงินสนับสนุนการจัดการศึกษาจากงบประมาณเงินอุดหนุนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและงบประมาณเงินรายได้หรืองบท้องถิ่น จากสำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยจัดสรรให้ตามความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนา

การบริหารงานในสถานศึกษาแบ่งตามภารกิจหลักเป็น 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และ งานความสัมพันธ์กับชุมชน นายกเทศมนตรีคนปัจจุบันคือนายทิตริรัตน์ ประสพสันต์วัฒนา ผู้อำนวยการกองการศึกษา คือ นายสุมิตร สมศรี ซึ่งมีลำดับการก่อตั้งและข้อมูลทั่วไปของ สถานศึกษาแต่ละแห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2480 โดย กระทรวงศึกษาธิการ ได้โอนโรงเรียนวัดอภิลิขิต์ซึ่งเป็นโรงเรียนประชาบาลมาสังกัด สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม เรียกว่า “โรงเรียนเทศบาล 3” (วัดอภิลิขิต์) เมื่อปี พ.ศ. 2481 เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนวัดอภิลิขิต์” ต่อมาปี พ.ศ. 2506 ได้เปลี่ยนชื่อ โรงเรียนเป็น โรงเรียนเทศบาล 1 “บูรพาพิทยาคาร” และเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนเทศบาล บูรพาพิทยาคาร ตั้งอยู่บนถนนสมถวิลราษฎร์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ 11 ไร่ 61.80 ตารางวา ปัจจุบันจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยถึงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 1,004 คน ครูจำนวน 38 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา คนปัจจุบัน คือ นายไมตรี พรมดา

2. โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2501 เดิมเป็นโรงเรียน ประชาบาล โดยรับนักเรียนจากวัดปัจฉิมทัศน์และวัดศรีสวัสดิ์ ตั้งอยู่เลขที่ 357 ถนนศรีสวัสดิ์ดำเนิน ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ 10 ไร่ 2 งาน 23 ตารางวา ปัจจุบัน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 454 คน ครูจำนวน 24 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาคนปัจจุบันคือ นางสุมาลี ป่าปะดั่ง

3. โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางโย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2465 เดิมตั้งอยู่บริเวณ วัดบ้านส่องและวัดอุทัยทิศบ้านนางโย เป็นโรงเรียนประชาบาล ปี พ.ศ. 2480 โอนมาเป็น สังกัดสำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2495 ได้ย้ายจากวัดบ้านส่องและ วัดอุทัยทิศบ้านนางโย มาตั้งอยู่ในบริเวณปัจจุบัน ชื่อโรงเรียนสวนกลสิกรรม และปี พ.ศ. 2506 เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางโย ตั้งอยู่เลขที่ 906 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ 14 ไร่ 3 งาน 63.5 ตารางวา ปัจจุบัน จัดการศึกษาตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 1,082 คน ครูจำนวน 45 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาคนปัจจุบัน คือ นางสมปอง มาตย์แทน

4. โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2549 ที่วัดสามัคคี ปี พ.ศ. 2506 ได้โอนจากโรงเรียนประชาบาลมาสังกัดสำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยย้ายมาก่อตั้งในบริเวณปัจจุบันและเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา ตั้งอยู่ เลขที่ 35 ถนนจุฬารังสรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ 15 ไร่ 2 งาน 68.2 ตารางวา ปัจจุบัน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 397 คน ครูจำนวน 19 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาคนปัจจุบัน คือ นายลิขิต เทพทันนกลาง

5. โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2480 ชื่อโรงเรียนเทศบาล 1 (นครสวรรค์) ปี พ.ศ. 2481 โอนจากโรงเรียนประชาบาลมาสังกัดสำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเทศบาล 5 (วัดโพธิ์ศรี) ปี พ.ศ. 2488 ได้โอนกลับไป สังกัดโรงเรียนประชาบาล และปี พ.ศ. 2506 ได้โอนจากโรงเรียนประชาบาลกลับมาสังกัด สำนักงานเทศบาล เมืองมหาสารคาม เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี ตั้งอยู่เลขที่ 4 ซอย 21 ถนนมหาชัยคำริห์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ 8 ไร่ ปัจจุบัน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนจำนวน 165 คน ครูจำนวน 13 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาคนปัจจุบัน คือ นายสุรพงษ์ วุฒิพันธุ์

6. โรงเรียนเทศบาลบ้านค้อ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2527 ตั้งอยู่เลขที่ 36 ถนน ค้อน้อย ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ 19 ไร่ 3 งาน 29 ตารางวา ปัจจุบันจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 462 คน ครูจำนวน 22 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาคนปัจจุบัน คือ นายพงศ์ศักดิ์ อันปัญญา

7. โรงเรียนเทศบาลบ้านแมด ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2528 ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านแมด ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ 9 ไร่ 2 งาน 70 ตารางวา ปัจจุบัน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนจำนวน 53 คน ครูจำนวน 7 คน ปัจจุบันมี นายวิระชัย พุทธิคิลก รักษาการ ในตำแหน่งผู้อำนวยการ สถานศึกษา

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

- (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน
- (2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำ ได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ใน ทุกวิชา
- (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้ง สามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูผู้สอนและผู้เรียนได้เรียนรู้ ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
- (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสาน ความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของ ผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อและ
นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 47 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ
มาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกัน
คุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตาม
ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ
บริหารการศึกษา ที่ต้องการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีต่อ
หน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพ
และมาตรฐานการศึกษาและรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพศึกษามีฐานะ
เป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการ
ประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้การตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึง
ความมุ่งหมายหลัก แนวการจัดการศึกษา ในแต่ละระดับตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้
ให้มีการประเมินภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่
การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือ ในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐาน
ต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานรวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติม ในส่วนที่
พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจการของสถานศึกษาตามคำร้องของสำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใด ไม่ได้ตาม
มาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำ
ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดหากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษา
ชั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอาชีวศึกษาหรือคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการให้มี
การปรับปรุงแก้ไข (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 12-
15, 29-31)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สรุปได้ว่า จะต้องจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและความสามารถ ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์ตรง จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการ

3. การประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance)

ฉกรรจ์ ธนสีสังกูร (2547 : 22) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การดำเนินงานทุกอย่างในกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกัน ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่า สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีการดำเนินงานอยู่ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การควบคุมคุณภาพ 2) การตรวจสอบคุณภาพ 3) การประเมินคุณภาพ

กองทัพ เคลือบพนิชกุล (2547 : 8-9) สรุปความหมายของการประกันคุณภาพ การศึกษา คือ การบริหารจัดการและการดำเนินงานตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการ ทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมโดยรวม

ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมายและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู (2547 : 281) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจต่อสังคม ผู้ปกครอง ลูกค้ำว่าสถานศึกษาได้รับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 1) กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีความมั่นใจในระบบ การศึกษา

จากแนวคิดและความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การบริหารจัดการและการดำเนินงานตามภารกิจปกติ

ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องตามกระบวนการ ขั้นตอนและมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

3.2 การประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544 : 5-7, 14) การประกันคุณภาพภายใน คือ ระบบการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคคลของสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลสถานศึกษานั้น

3.2.1 หลักสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 3 ประการ คือ

1) จุดมุ่งหมายของการประกันภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้าโดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2) การที่ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ต้องทำการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานตามปกติของสถานศึกษา ต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผนตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบมีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3) การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคน ในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรอื่น ๆ ดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนติดตามประเมินผลพัฒนา ปรับปรุง ช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและประเทศชาติ

3.2.2 กระบวนการการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของการประกันคุณภาพ มี 3 ขั้นตอน คือ

1) การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

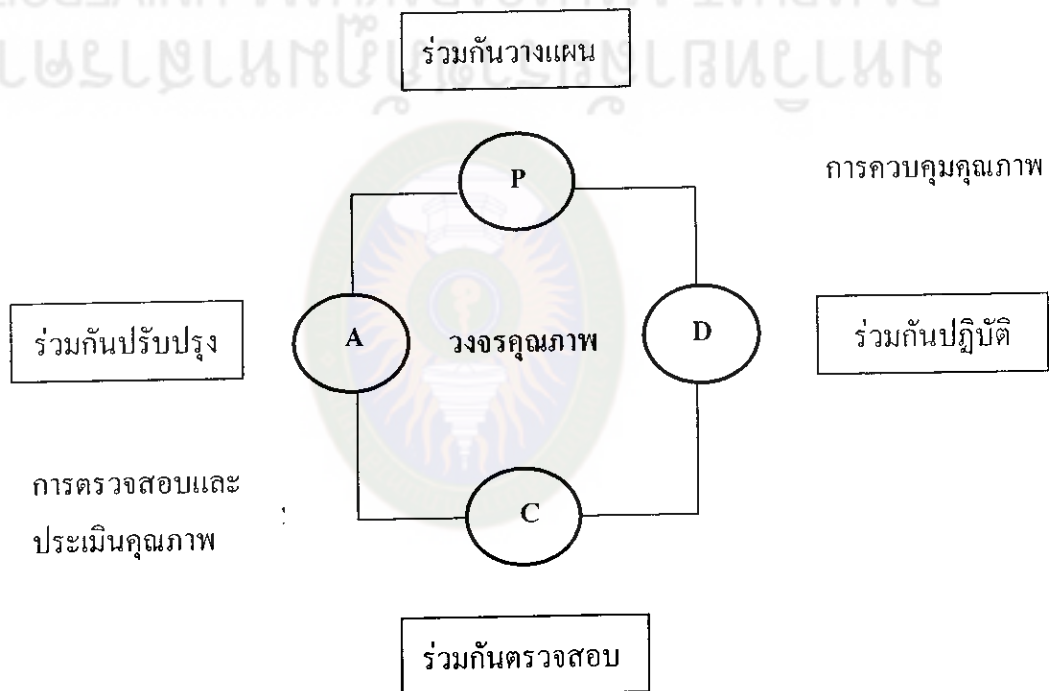
2) การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน

3) การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับกระทรวง

3.2.3 กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของหลักการบริหารที่เป็น กระบวนการครบวงจร (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การร่วมกันวางแผน (Planning)
- 2) การร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Doing)
- 3) การร่วมกันตรวจสอบ (Checking)
- 4) การร่วมกันปรับปรุง (Action)

เมื่อพิจารณากระบวนการประกันคุณภาพภายใน ตามแนวคิดของการประเมินคุณภาพและแนวคิดของการบริหารแบบครบวงจร จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ของแนวคิดการประเมินคุณภาพและการบริหารแบบครบวงจร

จากภาพข้างต้น การควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพ คือ การบริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพ คือ การดำเนินงานที่ สถานศึกษา ต้องร่วมกันวางแผนดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษา ต้องร่วมกันตรวจสอบเพื่อพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพ ให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐาน

การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาช่วยติดตามและประเมินคุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความอุ่นใจและเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน (กองทัพ เลือบพานิชกุล. 2547 : 13-14) ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ
2. การตรวจสอบคุณภาพ
3. การประเมินคุณภาพ

3.3 การประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายนอก คือ ระบบประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ระบบประกันคุณภาพภายนอก มีหลักการและกระบวนการ ดังนี้

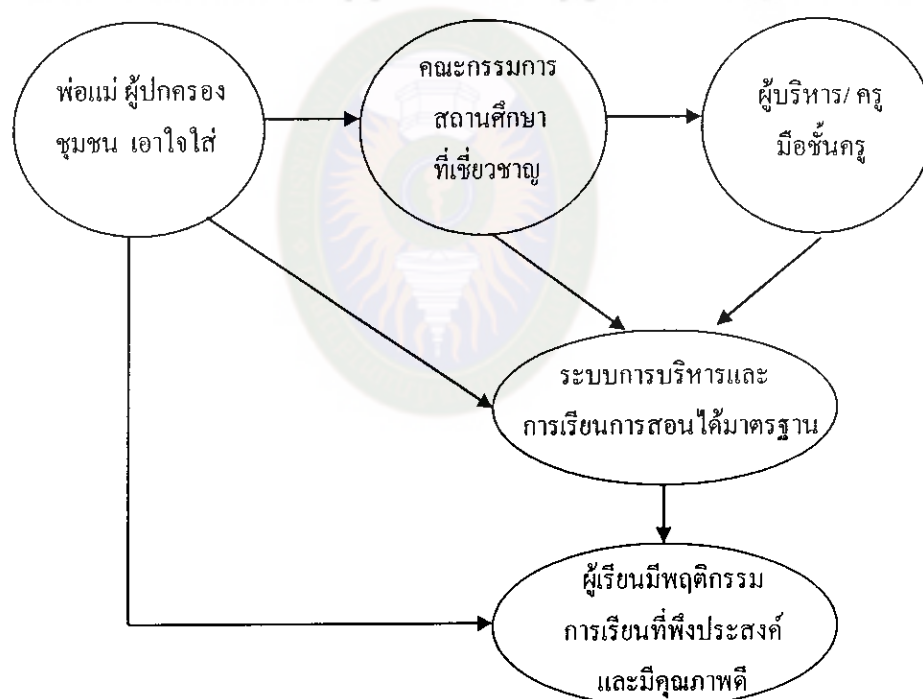
1. เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสินการจับผิดหรือการให้คะแนนให้โทษ
2. ยึดหลักความเที่ยงตรงเป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลคุณภาพความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
3. มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีทางการศึกษากับจุดมุ่งหมาย และหลักการศึกษาระดับชาติ โดยมีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังมีความหลากหลายในทางปฏิบัติที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษา
4. มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่าการกำกับและควบคุม
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพ และการพัฒนาการจัดการศึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการคุณภาพภายนอกเป็นกระบวนการที่คณะผู้ประเมินภายนอกรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แล้วเข้าไปตรวจสอบและ

ประเมินคุณภาพสถานศึกษา ให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจากการประเมินเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและรายงานผลการประเมินเผยแพร่ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน การประเมินคุณภาพภายนอก มีขั้นตอนใหญ่ๆ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนก่อน การตรวจเยี่ยมสถานศึกษา 2) ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา 3) หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 : 35-36)

ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีคุณภาพดีขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนส่งผลโดยอ้อม ส่วนระบบการบริหารที่ได้มาตรฐานระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพส่งผลโดยตรง คณะกรรมการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญน่าจะส่งผลต่อผู้บริหารและครู ส่วนผู้บริหารและครูจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนสูงและมีคุณภาพดี เป็นคนดีมีความสามารถ มีความสุขสนุกกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 แนวคิดโซ่คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

ฉกาจ ธนีสัตถ์ (2547 : 34-35) ได้กล่าวถึง การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกเป็นการเตรียมความพร้อม ความมั่นใจของสถานศึกษาที่จะรับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะเกิดขึ้นใน 2 กรณี คือ

1. สถานศึกษามีความพร้อมที่จะรับการประเมิน เพราะสามารถจัดการได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด แล้วขอให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือองค์กรการประเมินภายนอกมาประเมินคุณภาพของสถานศึกษา

2. สถานศึกษาได้ผ่านการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของสถานศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือองค์กรประเมินภายนอกครบห้าปีและถึงกำหนดเวลาที่จะต้องประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ตามระบบประกันคุณภาพภายนอก ในครั้งต่อไป สถานศึกษาจึงควรเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ดังนี้

- 2.1 การประสานกับองค์กรภายนอก
- 2.2 การสร้างความเข้าใจให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 การเตรียมด้านบุคลากร
- 2.4 การเตรียมการด้านเอกสาร รายงาน สื่อ อุปกรณ์

4. ระบบการเรียนรู้

ระบบการเรียนรู้ หมายถึง ระบบคุณภาพอันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการมาตรฐานเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูทุกคนมีกระบวนการ วิธีการและบันทึกการจัดการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งให้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาและนักเรียน โดยภาพรวมเป็นระบบที่ผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหรือชั้นปี เริ่มต้นการดำเนินงานจากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาจากหลักสูตรสถานศึกษา สิ้นสุดลงที่การรายงานผลระบบการเรียนรู้ทั้งส่วนที่เป็นผลลัพธ์ ด้านผู้เรียน และด้านกระบวนการของระบบการดำเนินงานตามระบบการเรียนรู้จะประกอบด้วยผู้รับผิดชอบแต่ละฝ่ายซึ่งสถานศึกษาเป็นผู้แต่งตั้งเพื่อพัฒนาคุณภาพของระบบเป็นผู้ประสานการนำไปใช้ การติดตามผลการประเมินทบทวนและปรับปรุงแก้ไข

ระบบการเรียนรู้จะแสดงรายละเอียดของการปฏิบัติไว้ตามลำดับขั้นตอนและตารางกำหนดกระบวนการ วิธีการมาตรฐาน ตัวชี้วัดความสำเร็จ เกณฑ์ของสถานศึกษา บันทึกมาตรฐานและความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ส่วนแบบบันทึกมาตรฐานจะบันทึกไว้เป็นหลักฐาน การปฏิบัติและการปรับปรุงพัฒนา เริ่มต้นจากกระบวนการวิเคราะห์หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การนิเทศติดตามผล การปรับปรุงพัฒนา (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. 2547 : 64)

4.1 ปัจจัยความสำเร็จของระบบการเรียนรู้

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 3-12) ได้กล่าวว่าการประเมินตนเองและการประเมินภายนอกเป็นเรื่องเดียวกันเพราะว่าประเมินตนเองเป็นการสะท้อน (Reflect) การทำงานของตนเองการประเมินจากภายนอกเป็นการให้ผู้อื่นช่วยสะท้อนการทำงานของตนเองเป็นการประกันความมั่นใจจากทุกฝ่ายหากวิเคราะห์การทำงานจะพบว่า ระบบเป็นกระบวนการทำงานตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพการทำงานทุกขั้นตอน มีความสัมพันธ์กัน เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา นั่นคือ พัฒนาผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐาน ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีปัจจัยความสำเร็จสรุปได้ 3 ด้าน คือ

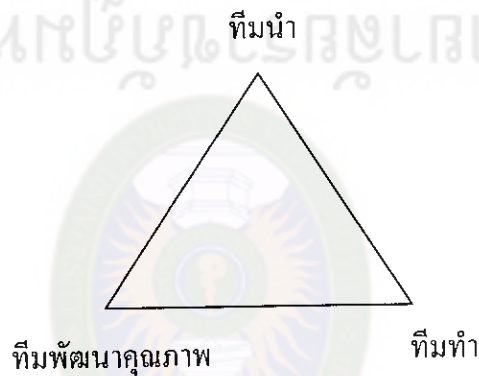
4.1.1 ด้านคน

ปัจจัยความสำเร็จระบบการเรียนรู้ ปัจจัยด้านคนหมายถึง ทีมคุณภาพตามระบบการเรียนรู้ในสถานศึกษา การพัฒนาคุณภาพคือ การปรับปรุงคุณภาพงาน การปรับปรุงระบบงาน ซึ่งต้องอาศัยคน จึงมีการเตรียมคนให้พร้อมและมีศักยภาพที่จะมาร่วมงานกัน ปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้ ในด้านผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมสนับสนุนและประสานให้ครูมีการทำงานเป็นทีม สร้างภาวะผู้นำในการทำงานอย่างมีคุณภาพ มีความตระหนัก ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามระบบคุณภาพเป็นการปฏิบัติงานตามปกติ ไม่ใช่ภาระงานที่เพิ่มขึ้น พัฒนาคนให้มีทักษะในการทำงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา มอบหมายงานในหน้าที่ปฏิบัติชัดเจน ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงาน อย่างเป็นระบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรึกษาหารือ ฟังพาดูอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทุกคนมีความรู้ลึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา มีความภูมิใจ เต็มใจที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาระบบการเรียนรู้ คือ ทีมพัฒนาคุณภาพ ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา ดังนี้

ทีมนำ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้รักษาการในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

ทีมพัฒนา ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอนที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนจัดทำรูปแบบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประสานงานกับทีมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ขึ้นในสถานศึกษา ทีมพัฒนาในสถานศึกษาส่วนมากแต่งตั้งประมาณ 5-7 คน

ทีมทำ ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอน รวมทั้งทีมพัฒนาคุณภาพ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามกระบวนการมาตรฐาน วิธีมาตรฐาน และแบบบันทึกมาตรฐานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และสอดคล้องกับมาตรฐานชาติ พร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างทีมพัฒนาระบบการเรียนรู้

1) ทีมนำ

ในการบริหารกิจการใด ๆ ก็ตามไม่ว่าจะเป็นการบริหารรัฐกิจ การบริหารธุรกิจ และการบริหารการศึกษา ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำขององค์กรจะต้องมีหน้าที่สร้างความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดีในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำ เพราะผู้นำในสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับบุคลากรมากที่สุด หากขาดภาวะผู้นำจะทำให้การพัฒนางานในสถานศึกษาล้มเหลว

สำนักพัฒนาการศึกษาศึกษา (2545 : 108) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. เป็นกันเอง เป็นคนใจกว้าง ไม่ถือตัว กล้าได้ กล้าเสีย

2. มีความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา เสมอต้นเสมอปลายมีความเป็นอยู่
ง่าย ๆ มีระเบียบวินัย
3. แนะนำ ชี้แจง สอนผู้ได้บังคับบัญชาให้ทำงานให้คืออยู่เสมอ จ้าจี้จ้ำไช
แต่ไม่จุกจิก ตีเพื่อก่อ สรุปลแล้วคือเป็นคนสอนเก่ง ถ่ายทอดวิธีทำงานเก่งนั่นเอง
4. ไม่แฉ่งน้ำใจ เป็นคนเห็นอก เห็นใจ ดูแลทุกข์สุขของ
ผู้ได้บังคับบัญชา
5. เห็นคุณค่าของคน เป็นคนมองโลกในแง่ดี ควบคุมอารมณ์ได้ดี
6. มีเหตุผลสูงใจ พุดเก่ง มีวาทศิลป์ ไม่ถืออำนาจบาคนใหญ่ ไม่สั่งการ
ใด ๆ โดยผลการ มักจะประหม่อมปรึกษาหารือผู้ได้บังคับบัญชาเสมอ
7. ไม่พยายาท ไม่โกรธ เป็นคนมองโลกในแง่ดี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจ
เราเข้าใจคนอื่น ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ
8. ไม่โทษผู้ได้บังคับบัญชา เป็นคนมีความรับผิดชอบสูง เวลามีปัญหา
เกิดขึ้น จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ไม่เป็นคนสร้างปัญหา ปกป้องผู้ได้บังคับบัญชา
9. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมสูง มีศิลปะในการจูงใจให้
คนทำงาน

Barnard (อ้างถึงในประมวล ชิตวงษ์. 2547 : 28-30) ได้ให้ความเห็นว่า
คนที่จะเป็นผู้นำมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์พิเศษ 5 ประการ เพิ่มเติมจากลักษณะอื่น ๆ
คือ

1. ความมีชีวิตชีวาและทนทาน (Vitality and Endurance) หมายถึง
คล่องแคล่ว ว่องไว ตื่นตัวอยู่เสมอสำหรับสถานการณ์ทุกชนิด ปรับตัวได้ เปลี่ยนแปลงได้
และร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ ความทนทาน คือ การทำงานต่อเนื่องกันโดยไม่หยุดพักตลอด
เวลานานๆ ทนต่อความลำบากเจ็บซ้ำได้ โดยไม่แสดงอาการให้ผู้ใดพบเห็น หาประสบการณ์
และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา
2. ความสามารถในการตัดสินใจ (Decisiveness) หมายถึง สามารถ
ตัดสินใจได้ถูกต้องรวดเร็ว เชื่อมั่นในตนเอง แก้ปัญหาต่างๆ ได้ทันท่วงที
3. ความสามารถในการจูงใจ (Persuasiveness) หมายถึง ความสามารถ
ในการสนทนา เป็นนักพูด สามารถในการเขียนบทความ ปาฐกถา วางตัวให้ผู้อื่นเลื่อมใส
รู้จักกาลเทศะ สามารถใช้ภาษาได้ดี ผู้อื่นเข้าใจง่าย แสดงความสุจริตใจต่องานออกมาให้คน
อื่นเห็นได้ชัดเจน

4. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง สถานะทางอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจ ไม่พอใจ ผู้นำที่ค้ำย้อมยินดีรับความผิดพลาดและเต็มใจรับคำตำหนิทำหน้าที่อย่างดีที่สุดไม่ทอดทิ้ง

5. ความฉลาดมีไหวพริบ (Intellectual Capacity) หมายถึง สมองเฉียบแหลม รอบรู้ทันโลก ทันทเหตุการณ์ ฐานะ ฐานะนโยบายและวัตถุประสงค์ของงาน รู้ขบวนการมีความสามารถ วินิจฉัยสั่งการ ได้ดี

Keith Davis (อ้างถึงในสมมาตร เอียดฉิม. 2545 : 39) ได้สรุป

คุณลักษณะของผู้นำ 4 ประการ คือ

1. การมีสติปัญญาดี (Intelligence)
2. มีความชัดเจนและกว้างขวางในสังคม (Social maturity and breadth)
3. มีแรงกระตุ้นภายในและความปรารถนาที่จะมีความสำเร็จในการทำงาน (Inner motivation and achievement drive)
4. มีทัศนคติทางมนุษยสัมพันธ์

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 25-26) ได้สรุปการบริหารงานการศึกษา โดยองค์คณะบุคคลให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารต้องมีลักษณะความเป็นผู้นำ ดังนี้

1. เน้นความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์
2. มุ่งอนาคตและสายตากว้างไกล สามารถวางแผน และสร้างกลยุทธ์ คาดคะเนถึงความเปลี่ยนแปลงได้ เตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้
3. การทำงานเป็นกลุ่ม สร้างความสามัคคีภายใน ร่วมกันพัฒนางานให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา

4. มีสัญชาตญาณสามารถเข้าใจปัญหาได้อย่างรวดเร็วใช้สัญชาตญาณในการทำงานแทนการใช้คู่มือ

5. แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
6. มีความรู้ด้านเทคนิค
7. เป็นนักวางแผนกลยุทธ์

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ยุติธรรม กล้าคิด

กล้าตัดสินใจ มีความกระตือรือร้น ใฝ่หาความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีพลังในการเสริมแรงให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

การปฏิบัติงานตามระบบการเรียนรู้ จะประสบผลสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและมีลักษณะของผู้นำที่ดีทั้งด้านความรู้ การส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานให้เกิดความร่วมมือของทีมงานในการปฏิบัติตาม มาตรฐานระบบ

Krech Crutchfield และ Ballachy (อ้างถึงในสมมาตร เอียดนิม. 2545 : 13-15) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำพอสรุปได้ 14 ประการ ดังนี้

1. ในฐานะผู้บริหาร (The leader as executive) เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มให้เกิดการดำเนินงานด้วยดี มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลนโยบายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม
2. ในฐานะผู้วางแผน (The leader as planner) เป็นผู้วางแผนปฏิบัติงานตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานและทรัพยากรในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
3. ผู้นำในฐานะผู้กำหนดนโยบาย (The leader as policy make) งานที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของผู้นำคือ การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายของหมู่คณะที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอผู้นำมีสิทธิเลือกหรือวินิจฉัยด้วยตนเองตามความเหมาะสม
4. ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (The leader as expert) เป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามีปัญหาเกี่ยวกับความรู้และความชำนาญ ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีที่ปรึกษาให้คำแนะนำอีกครั้งหนึ่ง
5. ในฐานะตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก (The leader as external group representative) มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์แทนกลุ่ม ติดต่อกับส่วนงานภายนอกองค์กร และคอยรับการติดต่อจากบุคคลอื่นภายนอก
6. ในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม (The leader as controller of internal relation)
7. ในฐานะผู้ให้คุณและโทษ (The leader as purvey of rewards and punishment)
8. ในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสินใจ (The leader as arbitrator and mediator) เป็นผู้นำในภาวะเกิดการขัดแย้งขึ้นในองค์กร เป็นผู้คอยไกล่เกลี่ยทำความเข้าใจระหว่างคู่ขัดแย้งนั้นๆ
9. ในฐานะบุคคลตัวอย่าง (The leader as example) เป็นผู้มีความประพฤติดี ทำงานดี เป็นแบบอย่างของบุคคลทั่วไป

10. ในฐานะสัญลักษณ์ของกลุ่ม (The leader as symbol of the group) เป็นผู้มีอำนาจเหนือจิตใจของกลุ่ม เป็นผู้มีความรักและยึดกลุ่มเป็นสรวงของตน

11. ผู้นำในฐานะตัดสินใจแทน (The leader as substitute for individual responsibility) เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจกระทำกรใดๆแทนกลุ่มเพื่อป้องกันความผิดพลาด

12. ผู้นำในฐานะผู้มีอุดมคติ (The leader as ideologist) ผู้นำบางคนเป็นผู้กำหนดอุดมคติสร้างความเชื่อและศรัทธาต่างๆให้แก่คนอื่นแม้กระทั่งคุณธรรมประจำใจและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของกลุ่ม

13. ผู้นำในฐานะบิดา (The leader as father figure) เป็นผู้อาวุโสของกลุ่ม มีบุคลิกน่านับถือเป็นบิดา มีความรักความหวังดีต่อกลุ่มอยู่เสมอเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่ทุกคน

14. ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบแทน (The leader as scapegoat) เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจะเป็นผู้รับผิดชอบหรือรับโทษแทนกลุ่ม

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นำมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน ประสานส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานในหน่วยงาน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ สร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2545 : 7-13) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่มนำตามระบบการเรียนรู้ จะต้องมึคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้นำในการบริหารจัดการคุณภาพส่งเสริมสนับสนุนและประสานให้ครูมีการทำงานเป็นทีมและสร้างภาวะผู้นำในการทำงานหรือบทบาทหน้าที่ให้เกิดกับครู มีทัศนคติและทักษะที่ดีในการพัฒนาระบบเรียนรู้ สร้างความตระหนักและความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ทีมงานว่า เป็นสิ่งที่จะพัฒนาคุณภาพการทำงานของสถานศึกษาและผู้เรียน โดยมีใช่เป็นการเพิ่มภาระแต่เป็นงานในหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะในการทำงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมซึ่งสถานศึกษาจะต้องกำหนดทีมผู้รับผิดชอบวางเป้าหมาย วางแผนการทำงาน ออกแบบการประเมิน ช่วยกันทำและพัฒนาปรับปรุงระบบให้ดีขึ้น โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฟังพาทอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ทีมนำยังมีบทบาทหน้าที่ในการชี้แนะกำหนดทิศทางการพัฒนา เป็นผู้นำ

เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ในขณะที่เดียวกันยังมีบทบาทในการเสริมสร้างพลังร่วม (Empowerment) ในการทำงานให้ทุกคน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่มนำตามระบบการเรียนรู้ ซึ่งเป็นระบบคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวางรูปแบบการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพตามธรรมชาติ สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษากำหนด ที่มนำจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
2. กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน
3. กำหนดทิศทางการพัฒนา
4. เป็นผู้นำที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการปฏิบัติงานจากเดิมไปสู่การดำเนินงานที่มีกระบวนการ วิธีการ และขั้นตอนปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้ดำเนินไปในแนวทางเดียวกันตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด

5. เป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน

6. ประสานความร่วมมือให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

7. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

8. กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบให้แก่ละทีมงาน

9. สร้างความตระหนักในการปฏิบัติงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชาให้เห็น

ความสำคัญของระบบเรียนรู้เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ใช่ภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นจากการทำงานปกติ

10. ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล

2) ทีมพัฒนา

การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทีมพัฒนาคุณภาพมีความสำคัญมาก เปรียบเสมือนทีมเสนาธิการในกองทัพ ดังนั้น ทีมพัฒนาคุณภาพจะต้องมี “ประสิทธิภาพ” และ “ความลงตัว” ของทีมสูง ทีมคุณภาพควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. คุณสมบัติ ผู้ที่จะเป็นทีมพัฒนาคุณภาพควรมีคุณสมบัติ ดังนี้
  - 1.1 มีความเป็นผู้นำ ทั้งในบทบาทหน้าที่ และผู้นำตามธรรมชาติ
  - 1.2 กล้าเผชิญปัญหา และชอบทำงานท้าทาย
  - 1.3 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

- 1.4 มีทักษะทางวิชาการ สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้คือ
2. องค์ประกอบของทีม ในทีมพัฒนาคุณภาพควรประกอบด้วยบุคคล

ต่อไปนี้เป็น

2.1 ผู้นำที่รับผิดชอบงานแผนหรืองานวิชาการของสถานศึกษา เช่น รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายแผนหรือฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายชั้น หรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 ผู้ที่มีทักษะและได้รับการยอมรับทางวิชาการ

2.3 ผู้ที่มีความสามารถและคล่องตัวในการประสานงาน

3. บทบาทหน้าที่ของทีมพัฒนาคุณภาพควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

3.1 สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพทั้งวางแผน ดำเนินการตามระบบ ประเมินและปรับปรุงพัฒนา

3.2 ประสานงาน อำนวยความสะดวกและคอยช่วยเหลือทีมอื่นๆ

3.3 วิเคราะห์ สังเคราะห์และดำเนินการเชิงกลยุทธ์ให้เกิด

การพัฒนา

3.4 พัฒนาปรับปรุงระบบคุณภาพในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3) ทีมทำ

ทีมทำหรือทีมปฏิบัติ คือ ครูทุกคนในสถานศึกษาร่วมทั้งทีมพัฒนาคุณภาพ มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพในระบบเรียนรู้ ดังนี้

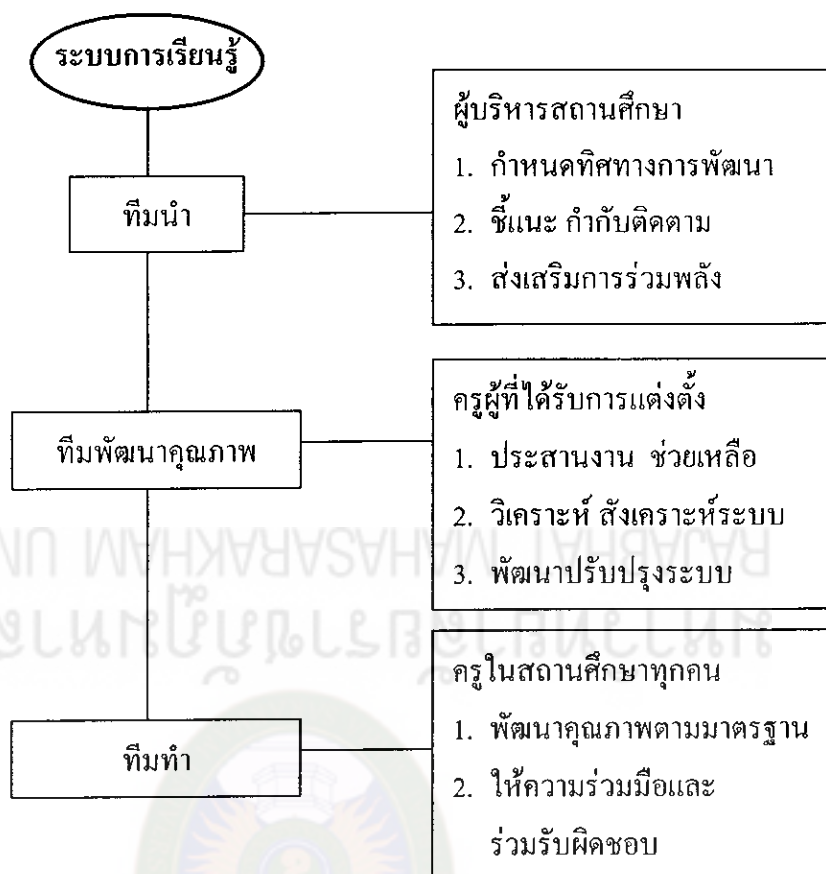
1. ให้ความร่วมมือในการวางแผน กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน
2. ปฏิบัติตามมาตรฐานของระบบที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้คุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้

3. มีส่วนร่วมในการประเมินการดำเนินงานของระบบ

4. ปรับปรุงพัฒนาการทำงานในหน้าที่ปฏิบัติให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

5. พัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง

บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานตามระบบการเรียนรู้ของทีมพัฒนาคุณภาพ มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันตามที่ได้รับมอบหมาย ดังแสดงในแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 ความสัมพันธ์ของทีมพัฒนาระบบการเรียนรู้และบทบาทความสำคัญ

4.1.2 ด้านระบบ

วรภัทร์ ภู่อริญ (2541 : 45-46) ได้ให้ความหมายของระบบ คือ การทำงานหรือ กิจกรรมที่มีขั้นตอน มีเหตุผล มีเอกสารอธิบายขั้นตอนและครบวงจรที่เรียกว่า Plan-Do-Check-Action นั่นคือ มีการวางแผน (Plan) มีการปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้ (Do) มีการประเมิน (Check) และนำผลย้อนกลับไปทบทวนปรับปรุงแก้ไข วางมาตรฐานมาตรฐานการกำหนดขั้นตอนใหม่ (Action)

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 30,545) ระบบ หมายถึง ระเบียบเกี่ยวกับการรวมสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนให้เข้าลำดับประสานกันเป็นอันเดียวกัน ตามหลักเหตุผลทางวิชาการ หรือหมายถึง ปรัชญาการทางธรรมชาติซึ่งมีความสัมพันธ์ประสานเข้ากัน โดยกำหนดรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ระบบในเชิงบริหาร หมายถึง องค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและมีส่วนกระทบต่อกันหรือปัจจัยระหว่างกันในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร องค์ประกอบพื้นฐานทางทฤษฎีประกอบด้วย

1. ปัจจัยนำเข้า Input
2. กระบวนการ Process
3. ผลผลิต Output
4. ผลกระทบ Impact

วิธีการระบบเป็นวิธีการที่ใช้หลักตรรกศาสตร์วิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผลและมีความสัมพันธ์กันไปตามขั้นตอนช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ไปด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้องและไม่ลำเอียง

ชาลส์ ชัย ยมดิษฐ์ (2548: 61) ได้สรุปความหมายของระบบว่า การรวมส่วนย่อย ที่สัมพันธ์กันเข้าไว้ด้วยกัน โดยสิ่งที่มารวมกันอาจเป็นได้ทั้งรูปธรรม นามธรรม การมารวมกันเพื่อทำหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ระบบใช้วิธีการเชิงระบบ (System Approach) ที่มีองค์ประกอบซึ่งแสดงให้เห็นในรูปสิ่งนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยมีผลป้อนกลับ (Feed Back) เพื่อการปรับปรุงระบบ ซึ่งทุกส่วนอยู่ภายในบริบทและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (Context) บริบทดังกล่าวมีผลเกี่ยวข้องกันทุกส่วนขององค์ประกอบระบบ

จากการศึกษา ระบบหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันขององค์ประกอบที่มีแบบแผนกระบวนการ วิธีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันและมีผลต่อการดำเนินการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน 4 ขั้นตอนคือ ขั้นวางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลและขั้นปรับปรุงพัฒนา การที่จะดำเนินการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรจะต้องมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตรวจสอบและร่วมกัน ปรับปรุง เพื่อที่จะให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็น “กระบวนการมาตรฐาน” ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระบบ

1.1 การวิเคราะห์สภาพการณ์

การวิเคราะห์สภาพการณ์ ควรวิเคราะห์ใน 2 ส่วนคือ สภาพทั่วไปและสภาพการณ์เฉพาะ

สภาพการณ์ทั่วไป เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ที่มีผลหรือจะมีผลต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล ความคาดหวังของสังคมต่อคุณลักษณะของนักเรียน ทิศทางการปฏิรูปการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กฎหมายระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา รวมทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

สภาพการณ์เฉพาะของสถานศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาจะต้องศึกษาสภาพบริบทชุมชนว่ามีสภาพอย่างไรทั้งด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรมเทคโนโลยีหรือการประกอบอาชีพ ชุมชนมีปัญหาอะไรบ้าง รวมทั้งความต้องการของชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษาต้องวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ภายในสถานศึกษาว่ามีมาตรฐานอยู่ในระดับใดเมื่อเทียบกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน และต้องพิจารณาเป็นพิเศษ โดยเฉพาะด้านผลการจัดการศึกษาที่เกิดกับผู้เรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวนปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนหรือคุณลักษณะอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์สภาพการณ์นั้น จะต้องอาศัยข้อมูลหรือหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นตัวบ่งบอกสภาพการณ์ ควรหลีกเลี่ยงการใช้ความรู้สึกส่วนตัวตัดสิน สภาพการณ์

1.2 วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของระบบ

สถานศึกษาต้องวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในภาพรวมของสถานศึกษาโดยวิเคราะห์ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่สัมพันธ์กับระบบการเรียนรู้ โดยแยกตามปัจจัยความสำเร็จของระบบในด้านคน ด้านระบบและด้านการจัดการ จุดอ่อนและจุดแข็งผลผลิตด้านผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายที่วางไว้ในแต่ละส่วนที่เป็นจุดแข็งให้ดำรงไว้ ส่วนที่เป็นจุดอ่อนจะต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐานด้วยวิธีการของระบบ ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่สิ่งที่ชุมชนต้องการ หรือสิ่งที่เป็นโอกาสที่จะพัฒนาความเป็นไปได้มากขึ้นเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร วิธีการใดที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งระบบการเรียนรู้ (โรงเรียนสตรีศรีศึกษาร้อยเอ็ด.
2547 : 44)

ระบบ	วิเคราะห์ว่าเป็นจุดอ่อนหรือจุดแข็ง	
	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ระบบเรียนรู้		
* กระบวนการ		
- มาตรฐานที่ 17		
ตัวบ่งชี้ที่ 17.1		✓
ตัวบ่งชี้ที่ 17.2		✓
- มาตรฐานที่ 18		
ตัวบ่งชี้ที่ 18.1	✓	
ตัวบ่งชี้ที่ 18.2	✓	
* ระบบคุณภาพ		
- การวางระบบ		
- PDCA		✓
* ผลลัพธ์		✓
- มาตรฐานที่ 1		
ตัวบ่งชี้ที่ 1.1		
ตัวบ่งชี้ที่ 1.2	✓	✓
สรุป		เป็นจุดอ่อน

2. การวางทิศทางของสถานศึกษา

การจัดทิศทางของสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายร่วมกัน ตั้งความมุ่งหวังที่จะพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยร่วมกันระดมพลังและแรงบันดาลใจ สร้างภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา โดยร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นสิ่งที่แสดงถึง จุดมุ่งหวังที่ต้องการให้ไปถึง ความตั้งใจความมุ่งมั่นหรือสิ่งที่คิดว่าจะเป็นในอนาคต โดยมองสภาพการณ์ ที่แท้จริง

ทั้งจากภายในและภายนอก โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดซึ่งวิสัยทัศน์คือคำตอบของคำถาม “What to be” วิสัยทัศน์ที่ดี จะต้องมีความชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ มีความสอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคต เป็นภาพเชิงบวกที่สะท้อนความเป็นเลิศขององค์กร ต้องท้าทายความสามารถของสมาชิกทุกคนในสถานศึกษา และคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

พันธกิจ (Mission) เป็นแนวทางที่องค์กรจะดำเนินการให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ และควรแสดงถึงค่านิยม จุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา ตลอดจนขอบเขตการปฏิบัติงานขององค์กร พันธกิจคือ คำตอบ “What to do” องค์กรประกอบของพันธกิจ ควรครอบคลุมสาระสำคัญคือลักษณะของผลผลิตและบริการ ผู้รับผลประโยชน์และรับบริการโดยตรงจากการดำเนินงาน ประโยชน์ที่ได้รับจากสถานศึกษา ความเชื่อ ค่านิยมพื้นฐานในการดำเนินงานของบุคลากรและหลักการพื้นฐานของสถานศึกษา

เป้าหมาย (Goal) เป็นความคาดหวังที่สำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ เป้าหมายของสถานศึกษามีอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นเป้าหมายทั่วไปตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาชาติ ส่วนที่ 2 เป็นเป้าหมายเฉพาะที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนท้องถิ่น ที่มีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป้าหมายที่ดีจะต้องชัดเจน สะดวกต่อการมอบหมายงานมีความเป็นไปได้ทั้งเรื่องทรัพยากร กำลังคนและสามารถแก้ปัญหาเรื่องต่างๆ ได้หลายเรื่องในคราวเดียวกันไม่ใช่แก้ปัญหาทีละงาน

3. การออกแบบระบบการเรียนรู้

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548 : 52) ได้กล่าวถึงการออกแบบระบบการสอน 9 ชั้น คือ 1) ชั้นการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมรอบๆ ระบบใหญ่จนถึงระบบย่อยๆ ของการสอน 2) ชั้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ระบบการสอนเดิม หรือแนวคิดใหม่ ที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐาน 3) ชั้นการออกแบบการสอนชั่วคราว 4) ชั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบการสอน 5) ชั้นการออกแบบรายละเอียดของระบบย่อยของระบบการสอน 6) ชั้นการทดลองหาประสิทธิภาพของระบบการสอน 7) ชั้นนำไปทดลองใช้จริง 8) ชั้นประเมินระบบการสอน 9) ชั้นพิจารณาผลผลิต

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 37-71) ได้กล่าวถึงการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยกระบวนการมาตรฐาน ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่สัมพันธ์กับระบบสถานศึกษา จะต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานที่ใช้ประเมินภายนอก ทั้งนี้เพื่ออธิบายที่มา ที่ไปของระบบในสถานศึกษาและ มองภาพตลอดแนวเพื่อขอรับการประเมินภายนอก โดยไม่ต้องจัดทำเอกสารขึ้นมาเพื่อขอรับ การประเมินอีก ดังนี้

3.1.1 ความสามารถ ระดับความรู้ ทักษะ เทคโนโลยีและบุคลากร เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

3.1.2 ประสิทธิภาพการบรรลุผลลัพธ์ระบบโดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

3.1.3 ความต่อเนื่อง ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องและมีการประสานงานที่ดี

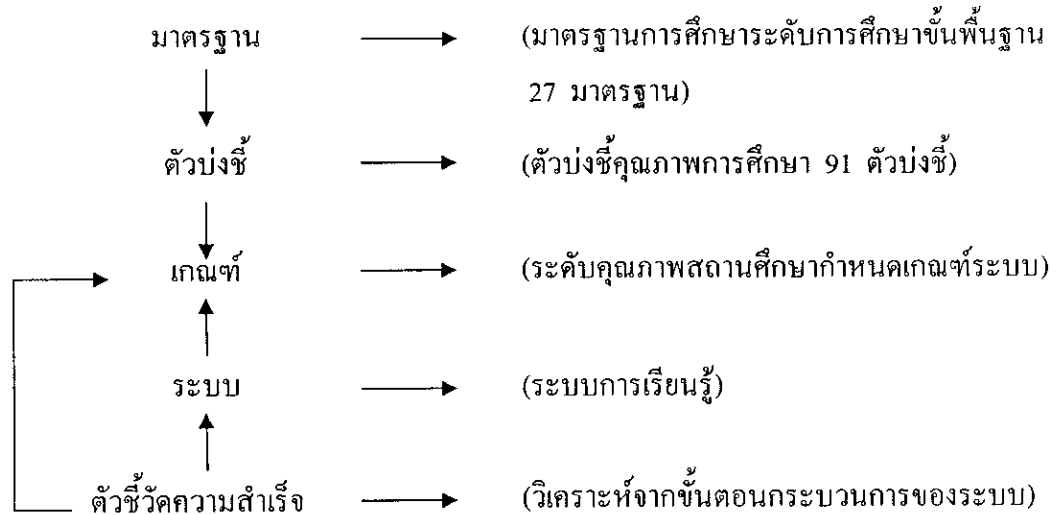
3.1.4 ความเหมาะสม ความถูกต้องตามความต้องการของผู้เรียนและ ตามหลักวิชาการ

3.1.5 ประสิทธิภาพ การที่ผู้เรียนได้รับผลโดยบุคลากรที่มีความสามารถ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

3.1.6 เข้าถึงบริการ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงกิจกรรมหรือบริการที่จำเป็น ตามข้อบ่งชี้และเวลาที่เหมาะสม

3.1.7 ความรับผิดชอบ กิจกรรม การบริการเป็นที่ยอมรับมี ความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถตรวจสอบและอธิบายได้

3.1.8 ความมุ่งมั่น สถานศึกษาแสดงให้เห็นว่ามีความมุ่งมั่นในการพัฒนา คุณภาพอย่างต่อเนื่อง

แผนภูมิที่ 6 ความสัมพันธ์ของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของระบบและมาตรฐานชาติ

มาตรฐาน หมายถึง มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ข้อความที่อธิบายถึงคุณภาพของการจัดการศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน (Output) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านปัจจัย (Input) จุดสำคัญอยู่ที่ผลผลิต คือผู้เรียน ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาระบุไว้ในมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือคำอธิบายองค์ประกอบของมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดของสิ่งที่ถูกประเมิน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นการขยายความเพื่อให้ได้มาตรฐานสามารถวัดได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

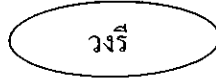
เกณฑ์ หมายถึง ระดับคุณภาพที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จของการดำเนินงานตาม ตัวบ่งชี้ที่กำหนด ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถระบุได้เองทั้งที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ระบบ หมายถึง ระบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ หมายถึง สิ่งที่คาดหวังว่าจะปรากฏหรือบรรลุผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ (Flowchart) ของระบบการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้

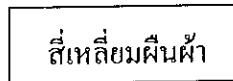
3.2 ออกแบบระบบการเรียนรู้

การออกแบบระบบคุณภาพเพื่อพัฒนาการศึกษา ได้ดำเนินการออกแบบตามกระบวนการมาตรฐาน โดยนำเทคนิคการเขียน Flowchart มาใช้ในการออกแบบ ดังนี้

วงรี

: จุดเริ่มต้นและสิ้นสุด

สี่เหลี่ยมผืนผ้า

: ขั้นตอน / กิจกรรม

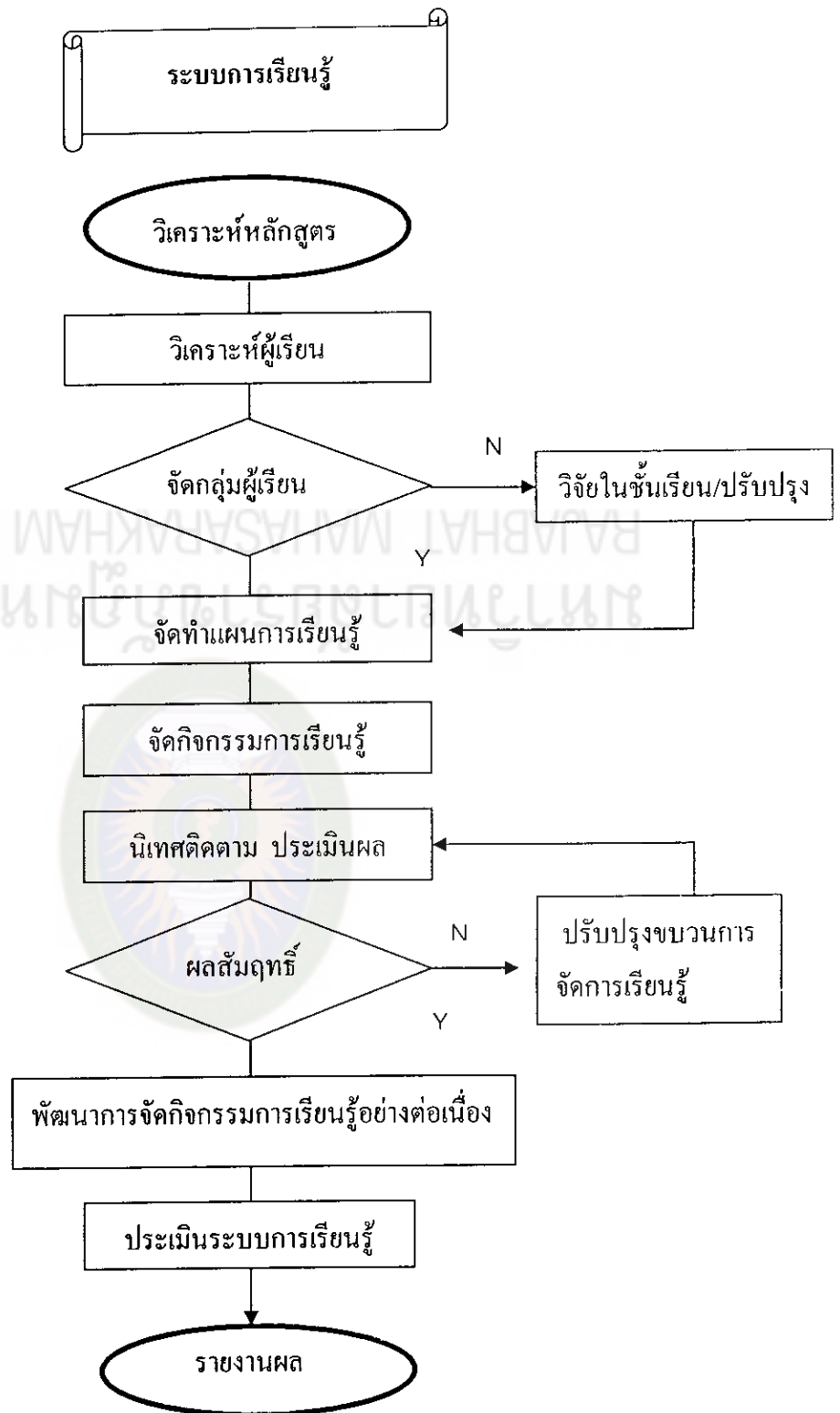

เพียกปูน

: จุดตัดสินใจ (มี..หรือไม่ ?)

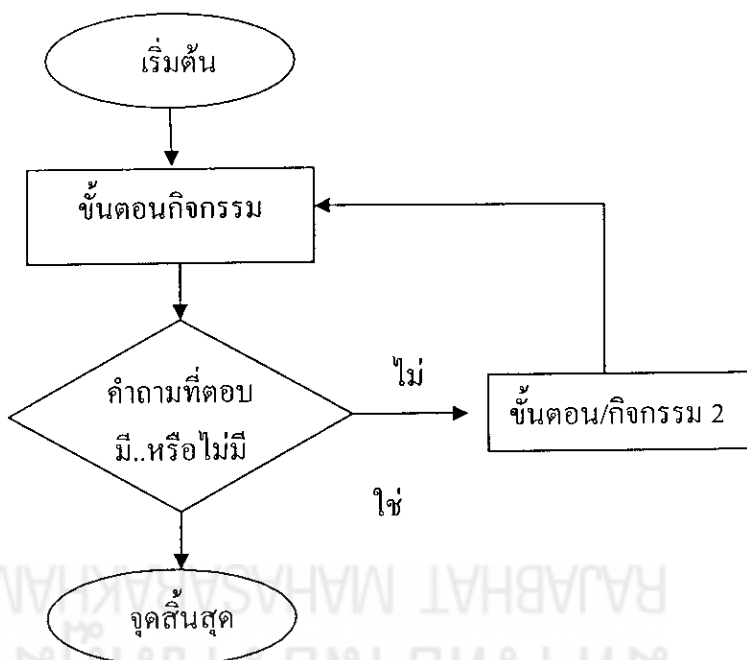
แผนภูมิที่ 7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการออกแบบระบบ

แผนภูมิที่ 8 ตัวอย่างขั้นตอนการดำเนินงาน (Flowchart) ระบบการเรียนรู้

(โรงเรียนเทศบาลบ้านค้อ สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม. 2547 : 1)

แผนภูมิที่ 9 ความสัมพันธ์ของการออกแบบระบบ

4. กำหนดวิธีมาตรฐานและตัวชี้วัดระบบย่อย

วิธีมาตรฐาน เป็นวิธีการดำเนินการหรือวิธีปฏิบัติ ซึ่งได้ระบุว่าขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างไร (How) พร้อมกำหนดตัวชี้วัดของการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนดเช่น ขั้นตอนการวิเคราะห์หลักสูตรตามที่กำหนดในขั้นตอน (Flowchart) วิธีมาตรฐานที่ครูจะต้องปฏิบัติ ได้แก่ วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ จัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จัดทำหน่วยการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัดเตรียมแผนการสอน นั้นเอง

5. สร้างแบบบันทึกมาตรฐาน

เมื่อได้แนวทางรายละเอียดของขั้นตอน วิธีการอื่น ๆ แล้วสถานศึกษาจะต้อง กำหนดแบบบันทึกมาตรฐานหรือบันทึกการดำเนินงานทั้งระบบที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้เป็น หลักฐานสำหรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวเดียวกัน ทั้งสถานศึกษา บันทึกมาตรฐานที่สำคัญ ได้แก่ (โรงเรียนจิวหวานศึกษาร้อยเอ็ด. 2547 : 1-17)

5.1 แบบบันทึกคำอธิบายรายวิชา

5.2 แบบบันทึกการวิเคราะห์ผู้เรียน

5.3 บันทึกการจัดการเรียนรู้ (บันทึกการสอน)

5.4 แบบบันทึกการปรับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ได้แก่ บันทึกการสอน
ซ่อมเสริม แบบรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

5.5 แบบบันทึกรายงานผลระบบเรียนรู้

5.6 แบบบันทึกการนิเทศภายใน

4.1.3 ด้านการจัดการ

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 33-35) ระบบการเรียนรู้ คือ การดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษามีระบบคุณภาพและบุคลากรมีขบวนการ วิธีการและบันทึกการจัดการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นข้อมูลสารสนเทศที่นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา และผู้เรียน โดยภาพรวม เป็นระบบที่ผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เริ่มต้นการปฏิบัติงาน จากการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาจากหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดการจัดกิจกรรมบันทึก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและสิ้นสุดที่การรายงานผลระบบเรียนรู้ ในส่วนที่เป็นผลลัพธ์ด้านผู้เรียน และด้านกระบวนการของระบบ

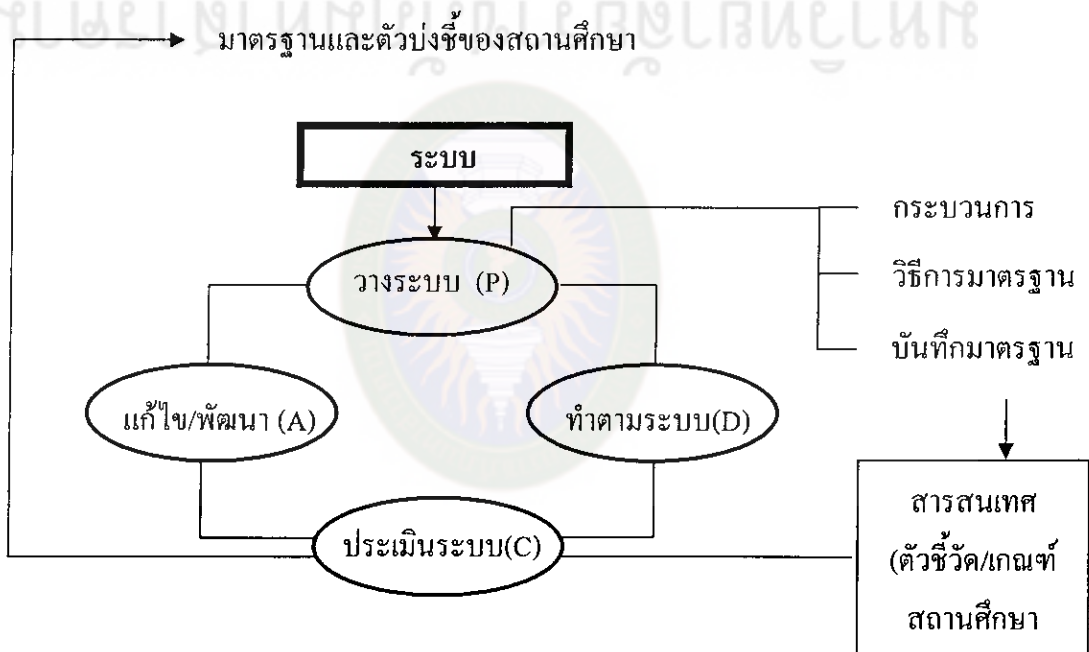
การประกันคุณภาพ เป็นการวางรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินงาน ในสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกระบวนการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ การบริหารระบบคุณภาพนั้นจะทำเป็นวงจรคุณภาพ เรียกว่าวงจร P D C A ประกอบด้วย

Plan คือ การวางระบบ เป็นการกำหนดขั้นตอนการทำงานที่เป็น “กระบวนการมาตรฐาน” ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีวิธีดำเนินการที่เป็น “วิธีการมาตรฐาน” เมื่อดำเนินการไปแล้วจะต้องบันทึกไว้เป็นหลักฐานที่เป็นปัจจุบัน เป็น “บันทึกมาตรฐาน” ที่ใช้ตรวจสอบประเมินตนเองและให้ ผู้อื่นตรวจสอบได้ การวางระบบนี้เราสามารถวิเคราะห์ ตัวชี้วัดจากขั้นตอนการดำเนินงาน (Flowchart) ได้ซึ่งจะรวบรวมไว้เป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพของระบบแต่ละระบบ และรวมกันเป็นภาพรวมของทุกขั้นตอนการดำเนินงาน องค์ประกอบสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสถานศึกษา ดังนั้นการวางกระบวนการ มาตรฐาน วิธีการมาตรฐานและบันทึกมาตรฐาน จำเป็นต้องรับรู้ ยอมรับและเข้าใจตรงกัน ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาจเรียกได้ว่า “กระบวนการของสถานศึกษา”

Do คือ การทำตามระบบ เป็นการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามกระบวนการ วิธีการ และบันทึกข้อมูลที่จำเป็นอันเกิดจากการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ในบันทึกมาตรฐานของทุกคนในองค์กรหรือที่รับผิดชอบในระบบอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบันเสมอ

Check คือ การประเมินระบบ เป็นการร่วมกันและผลัดเปลี่ยนกัน ประเมินระหว่างบุคคล ระหว่างทีมที่รับผิดชอบตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง เพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินงานตามกระบวนการ วิธีการ ขั้นตอนของระบบบรรลุมาตรฐานของสถานศึกษาเพียงใด

Act คือ การปรับปรุงพัฒนา เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขและพัฒนา ระบบ ซึ่งอาจจะเป็นส่วนกระบวนการ วิธีการหรือส่วนใดส่วนหนึ่งที่ด้อยลงเป็นระบบคุณภาพที่ผดุงไว้ จนเป็นวัฒนธรรมการทำงานเชิงคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

แผนภูมิที่ 10 โครงสร้างการจัดการระบบการเรียนรู้

4.2 การปฏิบัติงานตามกระบวนการมาตรฐานระบบการเรียนรู้

การปฏิบัติงานตามกระบวนการมาตรฐานระบบการเรียนรู้ มีขั้นตอนพอสรุปได้

ดังนี้

1. การศึกษาหลักสูตร ซึ่งมีวิธีการศึกษา คือ
  - 1.1 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้
  - 1.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
  - 1.3 ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
  - 1.4 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา
  - 1.5 จัดทำหน่วยการเรียนรู้
2. ขั้นตอนการวัดและประเมินผล
  - 2.1 กำหนดน้ำหนักคะแนนในการวัดผลประเมินผลรายวิชา
  - 2.2 กำหนดเกณฑ์ วิธีการวัดและประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์
  - 2.3 กำหนดวิธีการประเมินผลการอ่านคิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความ
3. ขั้นตอนประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียน
  - 3.1 ประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียน โดยวิธีการที่หลากหลาย
  - 3.2 ประเมินสภาพจริงของผู้เรียนจากปีการศึกษาที่ผ่านมา
4. ขั้นตอนปรับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน คือ ปรับความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น ให้ศึกษาใบความรู้เดิม สอนซ่อมเสริม
5. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลผู้เรียน
  - 5.1 จัดทำกำหนดการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำสื่อจัดแหล่งเรียนรู้
  - 5.2 สร้างเครื่องมือในการวัดผลประเมินผล
  - 5.3 จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
6. ขั้นตอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครั้งที่ 1 จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบันทึกหลังสอน
  7. ประเมินผลระหว่างเรียน
  8. ปรับปรุง โดยการสอนซ่อมเสริม วิจัยพัฒนา
  9. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 2 หลังจากทดสอบวัดผลกลางภาคเรียน
  10. ประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียน
  11. คัดสินผลการเรียน
  12. สรุปผลการเรียนผ่านเกณฑ์ หรือไม่ผ่านเกณฑ์
  13. แก้ไขผลการเรียน

14. สรุปการดำเนินงานตามระบบการเรียนรู้ของครู

15. รายงานผล

(โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด. 2547 : 12 ; โรงเรียนจิวหวานร้อยเอ็ด. 2547 : 2 ; โรงเรียนเทศบาลบ้านค้อ. 2547 : 1)

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 66-78) ได้ยกตัวอย่างการออกแบบระบบการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการและวิธีการมาตรฐานที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปได้ ดังนี้

1. กระบวนการวิเคราะห์หลักสูตร มีวิธีการมาตรฐาน ดังนี้

1.1 วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา โดยระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ แนวทางการวัดผลประเมินผล

1.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกับมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของระบบการเรียนรู้

1.3 กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ที่มีรายละเอียดในเรื่องการบูรณาการผลลัพธ์การเรียนรู้ (K A P) ของหน่วยการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

2. กระบวนการวิเคราะห์ผู้เรียน

2.1 ศึกษาข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนที่ผ่านมา

2.2 ทดสอบพื้นฐาน ด้านความรู้และกระบวนการเรียนรู้และทักษะ

พื้นฐาน

2.3 สอบถามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

2.4 บันทึกข้อมูลผู้เรียนตามแบบบันทึก

3. กระบวนการพิจารณาทางเลือก หรือพิจารณาปัญหาว่าจะให้ความช่วยเหลือหรือไม่

3.1 จัดกลุ่มผู้เรียนที่ได้จากผลการวิเคราะห์ผู้เรียน

3.2 ปรับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

3.3 ประเมินผลการปรับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

4. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้แต่ละหน่วย

4.1 ออกแบบพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้แต่ละ

หน่วย

4.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้/กลุ่ม/แหล่งเรียนรู้

4.3 ออกแบบการวัดผลตามสภาพจริง

4.4 จัดทำแผนการเรียนรู้แต่ละหน่วยให้สอดคล้องสัมพันธ์กับ
กระบวนการอื่น ๆ

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ตามแผน พร้อมบันทึก
การเปลี่ยนแปลง

6. นิเทศภายในแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำหนดแนวทางแก้ปัญหา พัฒนา
จัดกิจกรรมเรียนรู้กลุ่มย่อย บันทึกการนิเทศภายใน

7. ประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย โดยศึกษาจากผลการเรียนรู้ของ
นักเรียนจากบันทึกการจัดการเรียนรู้ และจัดกลุ่มผู้เรียนที่ผ่าน หรือไม่ผ่านในแต่ละด้าน
ตามหน่วยเรียนรู้

8. ปรับปรุงแก้ไขตามสภาพปัญหาของแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ปัญหา
ไม่ร้ายแรง อาจใช้วิธีสอนซ่อมเสริม สอบแก้ตัว ส่วนกลุ่มที่เป็นปัญหาร้ายแรงอาจดำเนินการ
โดยวิจัยในชั้นเรียน ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ผู้สอนและผู้เรียน หรือจัดทำแผน
จัดการเรียนรู้ร่วมกัน

9. ดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้

10. วิจัยพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

11. บันทึกรายงานผลระบบการเรียนรู้ โดยรายงานผลตามแบบบันทึก
มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดตามระบบเรียนรู้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 8-10) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่าครูควรมีความเชื่อ
พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างน้อย 3 ประการคือ 1) เชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่าง
กัน 2) เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ 3) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ดังนั้นจึงควร
เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจและ
เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิด
ได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเอง แนวคิดในการเปิดโอกาสให้นักเรียน
มีส่วนร่วม ดังนี้

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางร่างกาย (physical participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการเรียนรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆที่เกิดขึ้น

2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (intellectual participation) คือกิจกรรมที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองให้เกิดการเคลื่อนไหว ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขที่จะคิด

2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) คือ กิจกรรมที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือสิ่งรอบตัว การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

2.4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน ผู้เรียนมีความพอใจในการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน

ทิสนา แวมมณี (2545 : 215) ได้สรุปเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนว่า ระบบมีความสำคัญในการช่วยดำเนินงานต่าง ๆ สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย และระบบจะต้องประกอบด้วย

1. องค์ประกอบสำคัญของระบบ
2. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของระบบนั้น
3. เป้าหมายหรือหรือจุดมุ่งหมายของระบบ

ระบบที่ใช้กันทั่วไปมีด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

1. ระบบในแง่ของ “การคิดเป็นระบบ” (System Thinking) หมายถึง การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นลำดับขั้นตอนที่สามารถส่งผลลัพธ์ให้ได้สูงสุด
2. ระบบในแง่ของ “การคิดเชิงระบบ” (System Approach) หมายถึง การคิดหรือการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยวิธีการเชิงระบบคือการจัดระบบโดยใช้กรอบความคิดของระบบที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) กลไกควบคุม (Control) ผลผลิต (Product) และข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังนั้นรูปแบบ วิธีการที่จะนำหลักสูตรมาใช้ ให้ประสบความสำเร็จจึงต้องออกแบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนั้น การปฏิบัติงานตามกระบวนการมาตรฐานของระบบ การเรียนรู้ ผู้ศึกษาจึงสรุปเป็นขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้น คือ

1. ขั้นเตรียมการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1.1 การวิเคราะห์หลักสูตร เป็นการเตรียมความพร้อมในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ พร้อมจัดทำรายละเอียดที่จะใช้ประกอบการ จัดการเรียนรู้ตามกระบวนการมาตรฐานของระบบ ดังนี้

1.1.1 วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา โดยระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และแนวทางการวัดผลประเมินผล

1.1.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

1.1.3 กำหนดหน่วยการเรียนรู้

1.2 การวิเคราะห์ผู้เรียน ได้แก่ การประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ตามสภาพจริง เพื่อจัดกลุ่มผู้เรียนที่ควรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนจะต้อง ปรับความรู้พื้นฐานให้มีความพร้อมมากขึ้นตามวิธีมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด เช่น การสอนซ่อมเสริม การวิจัยในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิธีอื่นที่เหมาะสม กับผู้เรียน

1.3 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการออกแบบการจัดการเรียน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แหล่งเรียนรู้ สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้และผู้เรียน

2. ขั้นจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้ตามแผนที่ออกแบบไว้ พร้อมบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงระหว่างสอนและหลังสอน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนต่อไป

3. ขั้นนิเทศการจัดการเรียนรู้ เป็นการนิเทศภายในซึ่งสถานศึกษาอาจแต่งตั้ง คณะกรรมการนิเทศตามกระบวนการของสถานศึกษา ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา หรือหัวหน้าสายชั้น เพื่อชี้แนะ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพ และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

4. ขั้นการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

4.1 ออกแบบการวัดผลประเมินผลผู้เรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมและ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยศึกษาผลการเรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้

4.2 วัดผลประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

5. **ปรับปรุง/พัฒนาการเรียนรู้** การปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้เป็นการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่องตามขั้นตอนวิธีการของระบบเรียนรู้

6. **สรุปรายงานผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้** เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนของระบบการเรียนรู้ ครูที่สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะบันทึกการปฏิบัติงานตามแบบบันทึกมาตรฐานของสถานศึกษาระหว่างดำเนินงาน ซึ่งเป็นข้อมูลเพื่อสรุปรายงานการดำเนินงานตามระบบเรียนรู้ ต่อฝ่ายวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษาและให้คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งประเมินทบทวนระบบอีกครั้งหนึ่ง

4.3 การประเมินทบทวนระบบ

วรภัทร์ ภูเจริญ (2541 : 115-123) ได้กล่าวถึงระบบควบคุมคุณภาพว่า สถานศึกษาต้องมีนโยบายคุณภาพ วัตถุประสงค์คุณภาพ บุคลากรทุกคนเข้าใจนโยบาย มีทรัพยากรเหมาะสมเพียงพอ มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การอบรมที่เหมาะสม บุคลากรทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพให้ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการมีการประชุมทบทวนว่า ระบบคุณภาพยังมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ กำหนดผู้รับผิดชอบระบบคุณภาพและตัวแทนที่มีตำแหน่งสูงในการบริหารเป็นตัวแทนรับผิดชอบระบบคุณภาพ

การควบคุมการออกแบบ การออกแบบในที่นี้ คือ การออกแบบบริการ ซึ่งการบริการในสถานศึกษา คือการสอนตามหลักสูตรเป็นส่วนใหญ่ แต่อาจจะไม่ใช่ทั้งหมดก็ได้ ซึ่งการออกแบบหลักสูตรมักจะเริ่มจาก

1. กำหนดทีมงานในการออกแบบ กำหนดการและเป้าหมายของโครงการ ออกแบบวิธีประสานกับหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องในการออกแบบ วิธีการทบทวน ความคืบหน้าของโครงการ คุณสมบัติของผู้ออกแบบเป็นอย่างไร ทั้งหมดนี้คือ การบริหารการออกแบบนั่นเอง
2. มีการสำรวจความต้องการของผู้เกี่ยวข้องและปัจจัย (Input) ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการออกแบบ ผู้ประเมินอาจจะถาม เช่น คุณลักษณะของผู้เรียน ความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียน

3. มีการตรวจสอบบันทึกว่าออกแบบมาแล้ว ได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องหรือปัจจัยต่างๆอย่างครบถ้วนหรือไม่

4. หากมีการต้องเปลี่ยนแปลงการออกแบบจะอย่างไร

5. ใครเป็นผู้อนุมัติผลของการออกแบบ รู้ได้อย่างไรว่าผลการออกแบบนี้ ถูกต้องสมบูรณ์

การควบคุมกระบวนการ ต้องมีการวางแผนการเรียนการสอน วางแผน การบริการผู้เรียน จัดอัตรากำลัง ควบคุมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีเอกสารอธิบายขั้นตอน การบริการเพื่อให้ได้ คุณลักษณะของผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องต้องการตามข้อตกลงหรือเป็นไปตาม แผนที่วางไว้ เมื่อพบปัญหา สถานศึกษาจะต้องวิเคราะห์หาต้นตอของปัญหาแล้วนำมาใช้ หลัก PDCA ใหม่จนกว่าจะเกิดความมั่นใจว่าแก้ปัญหาได้

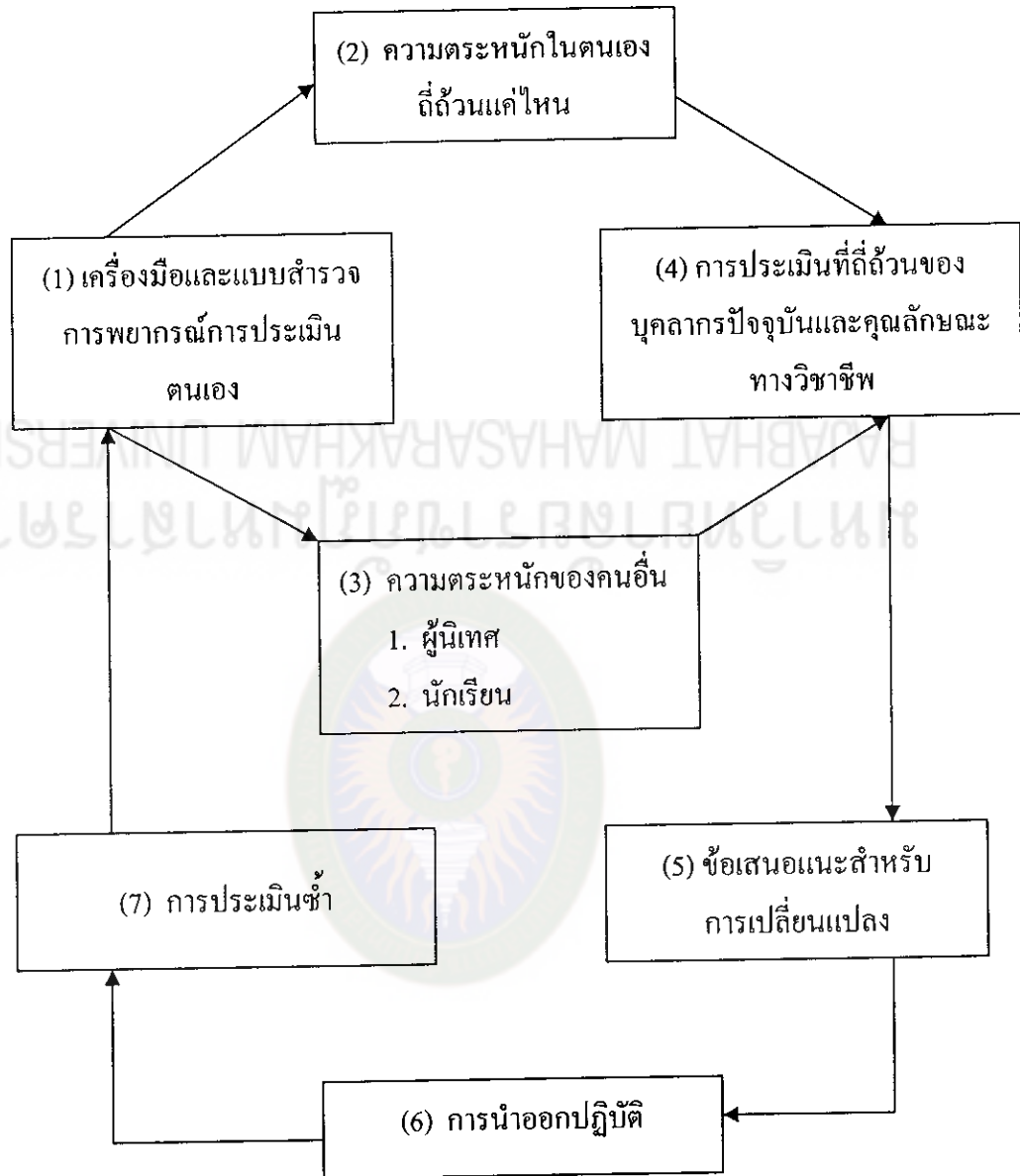
สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 2-53) การประเมินทบทวน หมายถึง การประเมินระบบ (Check) ซึ่งเป็นกระบวนการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากระบบเรียนรู้ และ ตรวจสอบระบบที่ออกแบบไว้ว่ามีจุดบกพร่องอะไรบ้าง ซึ่งข้อมูลจากขั้นตอน C นี้ ก็จะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา (Act) ในระยะต่อไป เมื่อพิจารณาระบบคุณภาพที่ออกแบบ ไว้ก็จะเห็นว่า มีส่วนที่จะต้องประเมินเพื่อทบทวนอยู่ 2 ส่วน คือ

1. ผลลัพธ์ของระบบ คือ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อสะท้อนถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้

2. ประเมินระบบ คือ ระบบย่อยต่างๆที่สถานศึกษาออกแบบไว้ ซึ่งระบบ ประกอบด้วย กระบวนการมาตรฐานคือ Flowchart วิธีมาตรฐานและแบบบันทึกมาตรฐาน การประเมินเป็นการตรวจสอบว่ามีจุดใดของระบบที่ต้องปรับปรุงพัฒนา เช่น Flowchart ที่ยัง ชับซ้อนอยู่ ครูไม่เข้าใจ วิธีมาตรฐาน หรือบันทึกที่ออกแบบไว้สิ้นเปลืองเวลาในการบันทึก มากไป ข้อมูลบางอย่างไม่สมควรบันทึกก็ตัดออกไป จุดเน้นอยู่ที่วิธีการมาตรฐานของระบบ ซึ่งบ่งบอกถึงผลลัพธ์ของระบบ ถ้าวิธีมาตรฐานที่เขียนไว้ดี ผลลัพธ์ก็จะออกมาดี

ชาญชัย อัจฉินสมาจาร (2547 : 131) ได้กล่าวถึงการประเมินตนเองว่า การประเมินตนเองเป็นการประเมินการสอนของตนเองเพื่อที่จะได้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็ง ของตน โดยมีลำดับขั้นตอนของระบบประเมินตนเอง ประกอบด้วย 1) เครื่องมือและ แบบสำรวจพยากรณ์การประเมินตนเอง 2) ความตระหนักในตนเองที่ถ่วงแต่ไหน 3) ความตระหนักของคนอื่น(ผู้นิเทศและผู้เรียน 4) การประเมินที่ถ่วงของบุคลากรปัจจุบัน

และคุณลักษณะทางวิชาชีพ 5) ข้อเสนอแนะสำหรับการเปลี่ยนแปลง 6) การนำออกปฏิบัติ
 7) การประเมินซ้ำ

แผนภูมิที่ 11 ความสัมพันธ์ของระบบการประเมินตนเอง

สรุปได้ว่า การประเมินทบทวน เป็นการประเมินการดำเนินงานตามระบบ
 ในภาพรวมของสถานศึกษา ไม่ใช่การตรวจสอบการทำงานของ “บุคคล” และการประเมิน
 ถือว่าเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงพัฒนางานของสถานศึกษา

ขั้นตอนการประเมินระบบในสถานศึกษา

1. ชั้นเตรียมความพร้อม

1.1 กำหนดวิธีมาตรฐาน สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อม 3 ส่วนด้วยกันคือ

1.1.1 การเตรียมระบบประเมินทบทวน ตามยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

1.1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินทบทวนว่า สถานศึกษาต้องการประเมินอะไรและต้องการผลเพื่อไปใช้อะไร

1.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินทบทวน กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและกำหนดตารางเวลาปฏิบัติงานชัดเจน

1.1.4 วางแผนการประเมินภายในสถานศึกษา โดยอาจออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละสถานศึกษา เช่น ประเมินไขว้ ประเมินตามสายชั้นหรือโดยคณะกรรมการกลาง

1.2 กำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมิน คณะกรรมการประเมินเพื่อทบทวนควรร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 พิจารณาเลือกตัวชี้วัดความสำเร็จจากระบบที่จะประเมิน มากำหนดเป็นเกณฑ์ของสถานศึกษาเพื่อทำการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ และวิเคราะห์ลักษณะของเกณฑ์ว่าจะตัดสินในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพอย่างไร

1.2.2 กำหนดบันทึกมาตรฐานของระบบที่จะตรวจสอบซึ่งมีทีมพัฒนาคุณภาพของระบบหรือครูได้บันทึกไว้ในแต่ละขั้นตอนของระบบตามขั้นตอน (Flowchart) เพื่อใช้เป็นร่องรอยหรือเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับตัดสินผลการดำเนินงาน

1.2.3 วางแผนกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดความสำเร็จของระบบย่อยและข้อมูลที่ต้องการ วิธีการที่ใช้ประเมิน

2. การสร้างความตระหนักและให้ความรู้ในการประเมินกับครู มีวิธีการมาตรฐานที่จะสร้างความตระหนักและให้ความรู้ในการประเมินกับครู ดังนี้

2.1 จัดประชุมทำความเข้าใจต่อระบบการประเมินเพื่อทบทวนให้กับครูในสถานศึกษา โดยเน้นย้ำความสำคัญและสร้างเจตคติที่ดีกับการประเมิน

2.2 จัดประชุมคณะกรรมการประเมินเพื่อทบทวนชุดต่างๆ ที่จะเป็นผู้ประเมิน ชักซ้อมทำความเข้าใจในวิธีการประเมิน เกณฑ์และตัวชี้วัดความสำเร็จ และจัดทำตามกระบวนการของระบบการประเมินเพื่อทบทวนตามที่กำหนดไว้

3. จัดทำแผนปฏิบัติการ

4. ทีมทำ (ครู) ประเมินตนเอง

4.1 ทีมคุณภาพของระบบที่จะทำการประเมินเพื่อทบทวน ประชุมร่วมกันและออกแบบบันทึกการประเมินการทำงานของตนเอง และของทีมทำ ซึ่งบันทึกไว้นั่นเอง

4.2 ทีมทำดำเนินการประเมินตนเอง โดยใช้แบบบันทึกการประเมินตนเองที่ทีมคุณภาพกำหนดขึ้น

5. ดำเนินการประเมินทบทวนตามระบบ

5.1 คณะผู้ประเมินดำเนินการอย่างเป็นทางการหลังจากที่ทีมทำ (ครู) ประเมินตนเองแล้วตามตารางปฏิบัติการซึ่งควรหลีกเลี่ยงไม่ให้กระทบการเรียนการสอนหรือการทำงานปกติอื่น ๆ

5.2 คณะกรรมการประเมินเพื่อทบทวน รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลการประเมิน

5.3 เมื่อดำเนินการประเมินเสร็จสิ้น ให้จัดประชุมผู้รับการประเมินเพื่อรับทราบและแลกเปลี่ยนความเห็นต่อผลการประเมิน

การบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1. เชิงปริมาณ พิจารณาตรวจสอบจากบันทึกที่ครูทำไว้ โดยวิเคราะห์ว่าทำหรือไม่ทำ/นับจำนวนหรือคาดคะเน

2. เชิงคุณภาพ บันทึกข้อมูลโดยใช้วิธีการมาตรฐานเป็นแนวทางและตรวจสอบคุณภาพจากแหล่งข้อมูล คือ อ่านบันทึกมาตรฐานที่ครูเขียนไว้ สัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการปฏิบัติตามวิธีการมาตรฐาน สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการได้รับการปฏิบัติตามวิธีการมาตรฐาน

เกณฑ์ คือ ระดับที่ใช้ตัดสินความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ซึ่งกำหนดจากตัวชี้วัดความสำเร็จในระบบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เกณฑ์สมบูรณ์ (Absolute Criteria) เป็นระดับที่ใช้ตัดสินความสำเร็จบอกค่าเป็นร้อยละของการปฏิบัติ

2. เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criteria) เป็นระดับที่ใช้ตัดสินความสำเร็จ โดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เกณฑ์ปกติวิสัย (Norms) ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาหรือค่าเฉลี่ย ของสถานศึกษาอื่น ๆ เช่น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของปีการศึกษา ที่ผ่านมา

ระดับเกณฑ์ในสถานศึกษา กำหนดเป็น 2 ระดับคือ

1. ระดับบุคคล เช่น ครูทำวิจัยในชั้นเรียนภาคเรียนละ 1 เรื่อง
2. ระดับโรงเรียน เช่น นักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออกได้รับการสอน

ซ่อมเสริมร้อยละ 80

6. การพิจารณาตัดสินผลการประเมิน คณะกรรมการแต่ละหน่วยย่อย ดำเนินการ ดังนี้

6.1 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาจากแหล่งต่าง ๆ ตามวิธีการที่กำหนดไว้

6.2 ในกรณีที่ผู้ประเมินพิจารณาว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานของ ผู้รับการประเมินในชั้นตอนใด ที่ยังไม่เรียบร้อยหรือควรมีการปรับปรุงและสามารถดำเนินการ ได้ทันที ให้ผู้ประเมินเสนอแนะผู้รับการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ตามวิธีการที่กำหนดไว้อีกครั้ง

6.3 จัดทำแบบสรุปผลการประเมินทบทวนของหน่วยงานย่อยที่ประเมิน พร้อมทั้งจัดทำแนวทางพัฒนาระบบย่อยในกรณีที่ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ ส่วนกรณีที่ ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ก็เสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไข

7. จัดทำรายงานการประเมินทบทวน

7.1 คณะกรรมการประเมินเพื่อทบทวนของสถานศึกษาดำเนินการ รวบรวมข้อมูลรายงานการประเมินของหน่วยประเมินย่อย แล้วจัดทำรายงานการประเมิน เสนอต่อสถานศึกษาเพื่อจัดทำรายงานการประเมินและรายงานการประเมินทบทวนของ สถานศึกษาในภาพรวม

7.2 เมื่อจัดทำรายงานเรียบร้อยแล้วนำเสนอรายงานต่อที่ประชุม สถานศึกษา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

บุญเถา บุราณ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการ มีความคิดเห็นว่า ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอนและ ด้านการวัดผลและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหาร มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามากกว่าครูวิชาการ

สุเมธ พลธรรม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิบัติการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิบัติการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็น สำคัญของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก คือ คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เกิดบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ รวมทั้งจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยม ที่ดีงาม ด้านการใช้ทรัพยากรในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ ด้านการศึกษา นักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการประเมินนักเรียนตามสภาพจริง ด้านการจัดการเรียนรู้จาก การปฏิบัติหาประสบการณ์จริง ด้านบูรณาการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม กระบวนการคิดการแก้ปัญหาการเผชิญสถานการณ์ 2) ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 6 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหา มาก ได้แก่ ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่ดีงาม ด้านการใช้ทรัพยากรในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเกิดบรรยากาศแห่ง การเรียนรู้ รวมทั้งจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการจัดกระบวนการคิดแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์ การประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการจัดกระบวนการคิด แก้ปัญหาการเผชิญสถานการณ์ การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านบูรณาการ

การเรียนการสอนและมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษานักเรียน เป็นรายบุคคล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติหาประสบการณ์จริง

3) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชี้ชัดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกันทั้ง 8 ด้าน

ญาณอาภา ทับทิมทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม เพื่อการประเมินภายนอกของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการรับรอง การประกันคุณภาพภายในเขตกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมของ โรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพภายนอกทั้ง 3 มาตรฐานพบว่า 1) กิจกรรมที่แสดงถึง มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมีความดีสูงสุด คือ ผู้บริหารในโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริม ภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียนมีความดีต่ำสุด คือ ร่วมทำบุญตักบาตรสัปดาห์ละ 1 วัน 2) กิจกรรมที่แสดงถึงมาตรฐาน ด้านกระบวนการมีความดีสูงสุด คือ การจัดการและ บริหารงานและส่งเสริมเทคนิคการสอนของครูและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนมีความดี ต่ำสุด คือ การแข่งขันประกวดดนตรีไทย 3) กิจกรรมที่แสดงถึงมาตรฐานการศึกษา ด้านปัจจัยมีความดีสูงสุด คือ ความสามารถของครูในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความดีต่ำสุดคือ คือ มีห้องปฏิบัติ การฝึกอาชีพให้เด็กได้ปฏิบัติจริง

จำริญ นาคดิลก (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานการจัด กระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูในโรงเรียน แคนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา ขั้นตอนการดำเนินงานมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน 2) ปัญหาการดำเนินงาน จัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระหว่าง ครูชายกับครูหญิงโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูชายมีปัญหา การดำเนินงานมากกว่าครูหญิง 3) ปัญหาการดำเนินงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม แนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระหว่างครูที่มีอายุราชการต่ำกว่า 20 ปี

กับครูที่มีอายุราชการ 20 ปี ขึ้นไป โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

ประกอบ กฤษโพธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหาร
งานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามทัศนะของผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนก
ตามสถานภาพ การปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน พบว่า 1) สภาพการบริหารงาน
วิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมและรายด้าน
อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล รองลงมา
คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา
ด้านวัสดุประกอบหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด และน้อยที่สุด คือ
ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ตามลำดับ 2) ปัญหาของการบริหารงานวิชาการ
เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางมี 4 ด้าน ได้แก่
ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านห้องสมุด ด้านวัสดุ
ประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยมี 3 ด้าน
ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและด้านการประชุมอบรมทาง
วิชาการ 3) ทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อสภาพและปัญหาของการ
บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) สภาพการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทุกด้าน
โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กยกเว้น
ด้านห้องสมุด 5) ปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทุกด้าน โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็ก
มีปัญหามากกว่าขนาดกลางและขนาดใหญ่ 6) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่
ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ คือครูรับผิดชอบ
งานหลายด้าน ทำให้มีเวลาน้อย ควรจัดอัตรากำลังให้เพียงพอและเหมาะสม ให้ครูมีเวลาสอน

อย่างเต็มที่ ตลอดจนโรงเรียนขาดงบประมาณ ขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย

กนกวรรณ แสนคำ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาลำดับต่ำสุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมด้านบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) และด้านนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาลำดับต่ำสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ด้านการเตรียมความพร้อม และด้านนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร ส่วนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อม ปัญหา คือ ความไม่เข้าใจหลักสูตรอย่างชัดเจน การดำเนินการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ ภาระงานของบุคลากร มีมาก แนวทางแก้ไขควรจัดอบรม ศึกษาดูงาน ให้บุคลากรเพื่อความเข้าใจอย่างชัดเจนในหลักสูตร ปัญหาด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ปัญหา คือ ความไม่เข้าใจ ในด้านการวัดและประเมินผล การทำวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยและพัฒนา การจัดหาสื่อใช้และพัฒนาสื่อแนวทางแก้ไข คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน ด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ปัญหา คือ นิเทศยังไม่ทั่วถึงไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ ขาดการนำผลที่ได้จากการนิเทศมาใช้ในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม แนวทางแก้ไข หน่วยงานต้นสังกัดควรมานิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียน ควรมีการจัดอบรมให้ครูในโรงเรียนสามารถนิเทศกันเองได้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ นำผลที่ได้จากการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป

โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 กับโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 มีสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา โดยส่วนรวมและในด้านการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเตรียมความพร้อม และด้านการนิเทศและติดตามผล มีสภาพการใช้ไม่แตกต่างกัน

ประยูร นางสีคุณ (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 : กรณีอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านสถานศึกษาและบุคลากร ในสถานศึกษาและมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านผู้เรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน มีปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรวร วิวัฒน์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความรู้ของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด มีความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผู้บริหาร สถานศึกษากับครูสายผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิโรจน์ ภูววรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนในการ ดำเนินการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับกับการใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด สรุปได้ คือ ควรมีการประชุม ชี้แจงทำความเข้าใจระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกัน ควรให้ความรู้แก่บุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และควรจัดอบรมการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ครูทุกคน

สุรีย อัมบุรี (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีสภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษา

2. ระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับปัญหาสูงกว่าครูผู้สอน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มัว (Moor. 1981 : 514-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ยอมรับว่าแนวทางการปฏิบัติยังไม่มี การประเมินอย่างเป็นทางการและมีความคิดว่าควรมีการประเมินอย่างเป็นทางการ มีการวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้า ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปควรตระหนักถึงความสำคัญและจัดให้มีการประเมินการปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงานอย่างจริงจัง

ดันแลพ (Dunlap. 1988 : 2038-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศกับผลสัมฤทธิ์ของงานครูที่ด้อยประสิทธิภาพในรัฐอริโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการบันทึกของผู้บริหารควบคู่ไปกับแบบสอบถามพบว่า การนิเทศของผู้บริหาร มีผลอย่างยิ่งต่อบรรทัดฐานของครูที่ด้อยประสิทธิภาพ ครูที่ด้อยประสิทธิภาพมีปัญหาเรื่องวินัยและการจัดการเกือบทุกด้าน ในกรณีที่ครูที่ด้อยประสิทธิภาพปฏิบัติงานผิดพลาด ผู้บริหารจะไม่ใจกว้างพอ ผู้บริหารที่ขาดประสบการณ์ด้านการนิเทศจะไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาครูที่ด้อยประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลกระทบไปถึงนักเรียนผู้ร่วมงาน

และผู้ปกครองด้วยและผู้บริหารมักแก้ปัญหาครูด้วยประสิทธิภาพโดยใช้วินัยและการให้ออกใช้การนิเทศ ให้ความรู้และทักษะกับครูที่ขาดประสบการณ์

สมิธ (smith. 1991 : 2228-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของระบบโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในมลรัฐจอร์เจีย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน คือ การวัดผลประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การจัดบรรยากาศทางวิชาการและการมีผู้นำ ที่เข้มแข็งขณะเดียวกันก็พบว่า การตั้งความหวังไว้สูงและความร่วมมือช่วยเหลือกันมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพของโรงเรียน

แพตทริเซีย (Patricia. 1994 : 4-8) ได้ศึกษาการประเมินการก้าวหน้าไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบประกันคุณภาพนั้น กลไกทางสังคมช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาจากจังหวัดหนึ่ง ไปสู่อีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการประเมิน คือ กระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ในการประกันคุณภาพการศึกษาฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือจากการใช้ข้อสอบภายนอกโรงเรียนมีการควบคุมจากส่วนกลางในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางมาอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐานและในประเทศออสเตรเลียมีการ นำเอาระบบการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุม คุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาชั้นสูงต่อไป

หวง (Huang. 1994 : 454) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยความสามารถด้านคุณภาพด้วยตนเอง โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ISO 9000 พบว่า การวิจัยความสามารถด้านคุณภาพด้วยตนเอง หรือคิว ซี เอส ดี เป็นระบบสนับสนุนที่จะช่วยให้องค์กรพัฒนาผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการธุรกิจด้วย

โซกอล (Sokol. 1998 : Abstracts) ได้วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงระบบการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่และให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการโดยผู้วิจัยทำการศึกษาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงคืออะไร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ความรู้ความสามารถและทักษะของผู้เรียนพัฒนาระบบโปรแกรมในการเก็บข้อมูล สภาพแวดล้อม และประสบการณ์ ที่มีความชำนาญของผู้สอน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยของนักวิชาการภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ พบว่า การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา จะต้องมีการวางแผนบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ขั้นออกแบบระบบ ขั้นปฏิบัติตามระบบ ขั้นกำกับติดตามประเมินผล แต่การเตรียมข้อมูลสารสนเทศ หลักฐานการปฏิบัติงานเพื่อรองรับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกเป็นผลกระทบต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูแตกต่างกัน ทั้งด้านการเรียนการสอน ด้านเจตคติต่อวิชาชีพผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว ครูควรเตรียมเอกสารน้อยลงเพื่อให้ใช้เวลากับการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ส่วนการปฏิบัติงานตามขั้นตอน มีการวัดผล ประเมินผล วางแผนการดำเนินงานล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง มีผลที่คิดต่อการพัฒนาคุณภาพขององค์กรและการเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินภายนอก

